

М.М. Шуть,
кандидат педагогічних наук, доцент
Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди

ПЕДАГОГІКА СІМЕЙНОГО СВЯТА ЯК РОДИННОЇ ЦІННОСТІ

Демократизація освіти початку двадцять першого століття запитує таку модель виховання молоді, яка б сприяла формуванню її гуманістичних цінностей, орієнтацій, установок, дозволяла їй досягати поставлених гідних цілей і оптимально вирішувати численні життєві питання, а також виробляла у молодій людині імунітет до негативних чинників, які руйнують його фізичний, морально-психологічний та інтелектуальний потенціал. Лише в цьому випадку можливо буде говорити про виховання екологічного менталітету сучасної молоді людини.

Тим багатим культурним середовищем, побудованим на основі цінностей (ціноване, бажане, благовмісне, а в цілому – еталон належного), а можливо, і найбільш доцільним у вихованні такої молоді людини може стати саме сучасна сім'я. Родинні традиції, звичаї і свята лежать в основі культури кожного народу.

Передача сімейних цінностей, дотримання традицій – природний шлях до єднання сім'ї, до її зміцнення та більшої згуртованості. Саме в сім'ї, що складається з представників декількох поколінь, зберігаються усталені народні традиції, створюються нові, завдяки чому й здійснюється процес виховання.

У сімейному колі особистість має усвідомлювати й органічно адаптувати суспільні цінності. Особистісні ж цінності будуть відображатися у свідомості суб'єктів у вигляді ціннісних орієнтацій. Таким чином, виховання сімейних цінностей виглядає проблемою розвитку всього суспільства, і, безумовно – найважливішою проблемою сучасної педагогіки.

Сімейні цінності – це ті об'єкти, явища та їх властивості, а також абстрактні ідеї, які відрізняють одну сім'ю від іншої. Вони є частиною історичної пам'яті окремої родини, надбанням для нащадків, предметом гордості й поваги до старших поколінь (звичаї,

традиції, предмети побуту (одяг, начиння, прикраси, фотографії тощо), родовідне древо сім'ї, сімейні герби, біографічні розповіді та легенди про минуле родини тощо). Вони передаються з покоління в покоління, стаючи сімейною традицією (прийняті в сім'ї норми, манери поведінки, звичаї і погляди), зближуючи рідних, роблячи сім'ю міцною і дружною.

Формами цінних сімейних традицій також є: сімейна рада, на якій приймаються важливі рішення; листування чи телефонні розмови з родичами і друзями; вечірні чаювання або недільні обіди; прогулянки до лісу й пікніки на природі; виготовлення годівниць для птахів, гра в настільні ігри, спільне проведення відпустки і багато іншого.

Важливою формою сімейного виховання є свята. Загальнонаціональні і, особливо, сімейні свята (іменини, дні народження, ювілеї, весілля та ін.; хрещення, перший зуб у дитини, отримання паспорта, вступ до університету, та закінчення його тощо), стають знаковими подіями в історії сім'ї, певним священнодійством, зберігає тепло і надійність сімейного вогнища.

Сімейні цінності слід виховувати саме з раннього віку. Беручи участь у всіх сімейних справах, діти повинні стати обов'язковою і постійною ланкою в процесі формування та передачі родинних традицій. Виростаючи, вони продовжать їх у своїх власних сім'ях. Згадуючи дитинство, люди розповідають саме про традиції, що були прийняті в їх сім'ї. Ці спогади залишаються в пам'яті людини на все життя.

Мета кожного окремого свята залежить від її головної ідеї й теми. Справжнє сімейне свято має містити в собі яскраву, змістовну, зрозумілу і бажану ідею. У пам'яті дітей залишаються лише ті з проведених свят, які мали наскрізну ідею.

Доповнити і розширити тематику сімейних свят можливо за рахунок близьких, зрозумілих і цінних для всіх представників сім'ї (й зокрема, дітей) об'єктів, а саме:

- *елементів і явищ природи.* Наприклад: свято дзвінких камінців; живого листя, сріблястих ручаїв; веселкового неба, дощових крапельок тощо;

- *представників природи:* птахів (школа польотів ластівок), тварин (слідами братів менших), комах (комарики-дзюбрики;

метелики-вітрелики), рослин (святковий букет, калиновий браслет) тощо;

- *іграшок або предметів*. Наприклад: свято першого м'яча, гнучкої чи швидкої скакалки; свято барабанів; парк іграшок; фестиваль пірамідок тощо;
- *дитячих чи дорослих речей*. Наприклад: свято яскравих шнурочків, білих (різнокольорових) панамочок; свято дитячих книжок; малюнків, картин, сірникових коробочок із начинням тощо;
- *привабливих елементів* дитячого й дорослого світу, як-то: солодощі, подарунки, олівці, пензлики, санчата, превеселі каруселі; кульки-дивульки, фантики-бантики та інші;
- *елементів «другої» природи* (продуктів людської творчості): мандрівки літачка; веселинки строкатої кофтинки, пластилінових героїв тощо;
- *світ людських взаємин* («хто ходить в гості із рання...»; теплі обійми; свято повітряних поцілунків; цікавих пальчиків; батьківського міфу; маминої казки (колисанки); свято «ми – казкарі в нашому дворі»).

Сучасні сімейні свята змогли б дати кожному представнику сім'ї підстави для широкої самореалізації, для пошуків варіантів реалізувати в такому святі власний і спільний творчий потенціал. Справжня єдність може скластися лише в єднанні своєрідного, в якому зберігатиметься особливий характер кожного й відкриватиметься можливість для живого спілкування та широкої взаємодії.

Різноманітні форми сімейного дозвілля є символом стабільності й непорушності навколишнього світу, символом міцного зв'язку між сім'єю та її представниками. Ввібравши сімейні цінності, сім'я робить людину більш згуртованою, душевною, стійкою до різних соціальних негараздів.